

Hlavní projevy etnické identity Galicijců

Ondřej Sova, Kristýna Kociánová

Abstract

The aim of this thesis is to find out which are the main characteristics of ethnic identity of Galicians in Spain, how they add to differentiating from Spanish majority and what role does the language play in this group's national awareness. The thesis first describes general geographic and demographic facts. The second part contains Galician history, culture and traditions and focuses on celebrations, gastronomy and myths. The next part deals with languages spoken in the region and their use in everyday life. It also includes history and current situation of these languages, mainly Galician. Topics are followed by responses of informants which were obtained via semi-structured interviews realized during field research.

Keywords

Galicia, Galician language, Galicians, Galician identity, Castilian Spanish

Klíčová slova

Galicie, galicijština, Galicijci, galicijská identita, kastilština

Úvod

Tato studie se zabývá menšinou Galicijců ve Španělsku a hlavními prvky, které utváří jejich etnickou identitu. Jedinečnost této etnické minority žijící na severovýchodě Pyrenejského poloostrova bývá nejvíce spojována s její specifickou a zajímavou kulturou, tradicemi, historií i vlastním jazykem, v tomto případě galicijštinou. Výběr tématu a většina informací obsažených v této práci mají původ ve dvou terénních výzkumech konaných v Galicii v rámci projektu Pestrá Evropa.

Galicijci jsou národem, o kterém se v celosvětovém měřítku nemluví tolik jako o ostatních španělských menšinách. Slabší zájem o tuto etnickou skupinu však nespočívá v její menší národní hrdosti či dokonce menší kulturní pestrosti, nýbrž pravděpodobně pouze v její ne tak urputné snaze o vytvoření vlastního státu, kterou lze v posledních letech pozorovat v Katalánsku či Baskicku.

V úvodní kapitole této studie jsou zprostředkovány základní údaje o Galicii. Následně je pozornost věnována historii tohoto autonomního regionu, jež je jedním ze základních složek určujících galicijskou identitu. V dalších kapitolách se práce zaměřuje na jednotlivé

prvky galicijské kultury, které zaujímají velice důležitou roli v každodenním životě místních obyvatel. Část práce je věnována tradičním oslavám a gastronomii, kterou je Galicie proslulá daleko za svými hranicemi. Zmíněné jsou i mýty, především víra v nadpřirozené bytosti, jejichž údajná existence významně ovlivňuje život mnoha Galicijců.

Jádrem práce jsou kapitoly věnované současné jazykové situaci v Galicii, především koexistenci dvou oficiálních jazyků – galicijštiny a kastilštiny. Další část se zaměřuje na skutečné využití galicijského a kastilského jazyka ve všedním životě galicijského obyvatelstva. Vzhledem k tomu, že galicijský jazyk zaujímá důležité postavení v národním uvědomění Galicijců, je mu věnována značně větší pozornost oproti kastilštině.

Výsledky výzkumu, které jsou v této práci prezentovány, byly publikovány i v bakalářských pracích *Hlavní projevy etnické identity Galicijců*¹ a *Jazyk, historie a místní kultura jako hlavní prvky etnické identity Galicijců*².

Hlavním cílem této práce je zjistit, jaké hlavní rysy tvoří etnickou identitu Galicijců ve Španělsku a jak tyto prvky vnímají samotní příslušníci této minoritní skupiny. Dalším cílem práce je zodpovědět výzkumné podotázky, zda je jazyk hlavním prvkem etnické identity galicijského obyvatelstva a jak se Galicijci odlišují od okolí. Bakalářská práce by měla také zjistit, jak v Galicii vypadá současná jazyková situace a jak je který kooficiální jazyk užíván v reálném životě.

Metodika

Pro dosažení cíle práce bylo využito kvalitativních i kvantitativních metod. Kvantitativní metodou byl sběr, zpracování a následné studium dat a informací. Vycházeno bylo z dostupné odborné, ale i vědecko-populární literatury, která se dotýkala otázky každodenního života Galicijců. Také byly sledovány statistické analýzy, které již byly provedeny v předešlých letech.

Stěžejní byl však kvalitativně orientovaný výzkum, který jde více do hloubky problematiky a který je založen na porozumění zkoumané kultury. V rámci kvalitativního výzkumu byly využity techniky sběru dat terénního výzkumu, který je typický pro antropologické bádání. Výzkum byl v našem případě krátkodobý, odehrával se dva roky po sobě, v roce 2013 a 2014, vždy po dvou týdnech. Další technikou sběru dat byly přímé

¹ SOVA, O. *Hlavní projevy etnické identity Galicijců*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2015.

² KOCIÁNOVÁ, K. *Jazyk, historie a místní kultura jako hlavní prvky etnické identity Galicijců*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2015.

rozhovory, které byly vedeny „tváří v tvář“, z důvodů větší objektivity. Osobní setkání s respondenty bylo přes časovou náročnost výhodné, protože byly zajištěny autentické reakce. Rozhovory byly vedeny polostrukturovanou formou tak, aby byla možnost pozměnit předem připravené otázky v jejich průběhu a na základě jednotlivých dialogů. Rozhovory byly v terénu zaznamenány na kameru, aby byly po návratu přeloženy a pečlivě zpracovány. Pokud stydlivý respondent odmítl natáčení, byl rozhovor v lepším případě nahrán na diktafon, v tom horším jsme se museli spokojit s psanými poznámkami.

Celkem se během obou výzkumů uskutečnily rozhovory se čtyřiceti respondenty různých věkových kategorií z různých sociálních vrstev.

Literární rešerše

Kvůli absenci česky psaných knih, které by se zaměřovaly pouze na Galicii, musela být prostudována cizojazyčná literatura a zároveň byly informace vyčteny z knih, které se zabývají celým Španělskem.

První knihou zabývající se galicijskou kulturou a galicijštinou je *Galicia: Breviario para o galego ausente*³. Knihu napsal ve svém rodném jazyce, galicijštině, Vincente Almazan. V pěti kapitolách jsou shrnuty nejdůležitější informace týkající se Galicie, místních obyvatel, historie a v neposlední řadě galicijštiny. Galicijskou kulturou a historií se zabývá také publikace *A Companion to Galician Culture*⁴ od docentky hispanistiky Heleny Miguélez-Carballeiry. Kniha obsahuje deset kapitol, které popisují galicijskou kulturní historii z prehistorických dob až do dnešní doby.

Dílo *Galicia, a Sentimental Nation*⁵ pojednává o vztahu Galicie a Španělska jako celku. Autorka v ní popisuje, jakou roli ve vývoji galicijské kultury hrál fakt, že Galicie byla v minulosti považována Španěly za podřadnou kulturu. Kniha *Historia da educación e da cultura en Galicia*⁶ pojednává o galicijském kulturním vývoji v kontextu evropského rozvoje. Obsahuje odkazy nejen na významné osobnosti, ale i na stěžejní události, které formovaly galicijskou identitu, jak ji známe dnes. Ve své analýze zachází až do období středověku a pokračuje na časové ose směrem k současnosti.

³ ALMAZÁN, V. *Galicia: Breviario Para O Galego Ausente*. Galaxia, 1999. 316 s. ISBN 8482883194.

⁴ MIGUÉLEZ-CARBALLEIRA H. *A Companion to Galician Culture*. Tamesis Books, 2014. 245 s. ISBN 9781855662773.

⁵ MIGUÉLEZ-CARBALLEIRA, H. *Galicia, a sentimental nation: gender, culture and politics*. Cardiff: University of Wales Press, 2013. ISBN 07-083-2654-4.

⁶ COSTA RICO, A. *Historia Da Educacion E Da Cultura En Galicia*. 2005. ISBN 978-84-9782-220-6.

Knihou, která se zaměřuje na galicijštinu, je anglicky psaná *Regional Nationalism in Spain: Language Use and Ethnic Identity in Galicia*⁷. Autorka nás v knize seznamuje s jazykovou rozmanitostí Galicie a především se snaží přiblížit vztah mezi jazykem a etnickou identitou. Jednou z hlavních hypotéz, uvedenou v knize, je názor, že galicijština je hlavní součástí galicijské identity. Obyvatelé Galicie jsou dle autorky ve složitém postavení. Zatímco na jedné straně je galicijština tradičně uznávána jako autochtonní jazyk, na straně druhé se stále mnoho místních potýká s nevyjasněným vztahem ke kastilštině. Identita a kultura Galicijců je tedy velmi ovlivněna oběma těmito jazyky a podléhá neustálým změnám a inovacím. Publikace se také zabývá porovnáním všech tří jazyků, ovlivňujících Galicijce – galicijštinou, kastilštinou a portugalštinou.

Historickou tematikou Galicie se zabývá hned několik publikací. V knize s názvem *Španělsko*⁸ od českého autora, hispanisty a iberoamerikanisty Jiřího Chalupy, je stručně vysvětlena historie této země od prehistorických počátků, přes starověk, středověk až po současnost. Podrobněji se touto problematikou zabývá autor v knize *Dějiny Španělska*⁹, ve které jsou podrobně zmapovány španělské dějiny od příchodu prvních obyvatel až po počátek 21. století. V knize je zaznamenáno velké množství historických událostí Španělska včetně vývoje celého Iberského poloostrova.

Knihy *Španělsko a Španělé*¹⁰ obsahuje informace o historii a přírodních podmínkách Španělska. Uvedena jsou také fakta o hospodářství, ekonomice, kultuře i sportu. Zajímavou částí je kapitola „Španělé zblízka“, v níž se autor snaží postihnout základní charakterové a povahové znaky obyvatel země. Z knihy *Culinaria Španělsko*¹¹ je možné získat přehled o tradičních galicijských pokrmech a jejich přípravě.

Galicie

Galicie je jedním ze sedmnácti autonomních regionů Španělského království. V následujících dvou kapitolách jsou stručně přiblíženy základní geografické a demografické údaje.

⁷ BESWICK J. *Regional Nationalism in Spain: Language Use and Ethnic Identity in Galicia*. Multilingual Matters, 2007. 336 s. ISBN 978-1-85359-979-8.

⁸ CHALUPA, J. *Španělsko*. Praha: Libri, 2005. 217 s. ISBN 978-80-7277-478-4.

⁹ ARTETA, A. U. a kol. *Dějiny Španělska*. Praha: Lidové noviny, 2007. 915 s.

¹⁰ BENEŠ, V. a kol. *Španělsko a Španělé*. Praha: Grada Publishing, 2000. 122 s.

¹¹ TRUTTEROVÁ, M. *Culinaria Španělsko*. Praha: Slovart, 2009, s. 220-255.

Základní geografické údaje

Galicie je jednou ze 17 autonomních oblastí Španělska a nachází se na severozápadním cípu Pyrenejského poloostrova. Na jihu sousedí s Portugalskem, na jihovýchodě s autonomní oblastí Kastilie a León a na severovýchodě s autonomní oblastí Asturie. Celková rozloha Galicie činí 29 574 km², což odpovídá 5,4 % rozlohy celého Španělska.¹²

Břehy Galicie omývá na západě Atlantský oceán a na severu pak Kantaberské moře. Atlantické pobřeží od Pyrenejí k portugalským hranicím je místy malebné, ale nejpřitažlivější jsou útesy a zátoky Galicie. Obzvláště výjimečné jsou fjordy nazývané *rías*, které jsou tvořeny ústím řek, které byly zatopeny v poslední době ledové. Pobřeží se v Galicii dělí na Rías Altas na severu a Rías Baixas na jihu.¹³

Největším městem Galicie je Vigo s 294 997 obyvateli. Hlavním městem je Santiago de Compostela, kde žije „pouhých“ 95 800 obyvatel a to ho v rámci Galicie řadí až na páté místo. Galicie se dělí na čtyři provincie. Na severozápadě leží provincie A Coruña, na severovýchodě Lugo, na jihozápadě Pontevedra a na jihovýchodě jediná provincie bez přístupu k moři – Ourense. Ke Galicii patří i několik ostrovů. Největším souostrovím jsou ostrovy Cíes, které leží na dohled od města Vigo. Tyto ostrovy jsou od roku 1980 prohlášeny za přírodní rezervaci a nemají stálé obyvatelstvo.¹⁴

Základní demografické údaje

Obyvatelé Galicie jsou známí jako Galicijci (galic. *galegos* / kastil. *gallegos*). K 1. lednu 2014 jich podle Galicijského statistického úřadu v Galicii žije 2 748 695. Jedná se tak o pátou nejlidnatější autonomní oblast Španělska. Statisíce Galicijců však žijí v jiných španělských regionech či v zemích Latinské Ameriky nebo Evropské unie, kam mnoho galicijských obyvatel emigrovalo převážně mezi lety 1850 až 1960, tedy v dobách, kdy bylo v Galicii nejhůře.

V Latinské Americe, především pak v Argentině a na Kubě, dodnes Španěly označují souhrnně jako *gallegos*, tedy Galicijce. Z Galicie také například pocházel i otec jednoho

¹² *Estatuto Galego de Estatística*. [online]. [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <<http://www.ige.eu/web/index.jsp?paxina=001&idioma=es>>.

¹³ ŠTOUDOVA, L. *Jazyková politika Galicie*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, 2008. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Miroslava Aurová.

¹⁴ *Población en los municipios de Galicia según el IGE*. [online] Classora, 26. 1. 2015 [cit. 6. 2. 2015]. Dostupné z: <<http://es.classora.com>>, archiv: <<http://www.webcitation.org/6epVr6GcN>>.

z nejvýznamnějších latinskoamerických politiků 20. století, Fidela Castra. Galicie je proto často nazývána zemí emigrantů, což potvrzuje galicijské pořekadlo, ve kterém se říká, že když Armstrong přistál na Měsíci, potkal tam galicijského emigranta.^{15,16}

Rozložení obyvatel Galicie je velice nesourodé. Nejvíce lidí žije na pobřeží ve velkých přístavních městech jako je A Coruña a Vigo a v jižní části Rías Baixas. Směrem do vnitrozemí Galicijců ubývá, což je důsledkem nedostatku pracovních příležitostí v této oblasti. Stěhování mnoha lidí za prací z vnitrozemí do přímořských regionů A Coruňi a Pontevedry výrazně ovlivňuje galicijskou kulturu. V hornatém vnitrozemí zůstává na vesnicích pouze starší obyvatelstvo, pro které je typické užívání galicijštiny a dodržování tradic. Naopak mladí, kteří se stěhují na západ, přestávají galicijštinou hovořit, protože jazykem, který ovládá místní trh, je kastilština.

Etnická identita Galicijců

Prvním okruhem, kterému byla během výzkumu věnována pozornost, byla etnická identita a případné vrstvy etnicity. Během výzkumu bylo také předpokládáno, že hlavními prvky, které hrají roli v cítění galicijské identity, jsou kromě jazyka především historie, kultura a tradice. Proto byly rozhovory s respondenty zaměřeny primárně na tyto okruhy. Následující kapitoly shrnují tato témata a popisují, jakým způsobem se k nim respondenti vyjádřili.

Na otázku *Cítíte se jako Galicijec nebo máte jinou identitu?* nejčastěji dotazovaní odpovídali, že se na prvním místě cítí jako Galicijci a až na druhém místě jako Španělé (40 %). Velmi častou odpovědí bylo také, že se cítí jako Galicijci a Španělé zároveň (38 %), což bylo odůvodněno většinou tím, že Galicie je geopoliticky součástí Španělska. Tato otázka byla zodpovězena 37 respondenty.

- *Na prvním místě se cítím jako Galicijec. Galicie je sice součástí Španělska, ale je natolik odlišná, že by se mohlo zdát, že je jinou zemí.* (Mercedes, 47 let)
- *Cítím se na prvním místě jako Galicijec. Kastaněty, flamenco a podobné věci – to není naše. My máme jiné tradice a zvyky.* (Monce, 42 let)

¹⁵ *Principais datos de Galicia*. [online] Instituto Galego de estatística. [cit. 16. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.ige.eu/igebdt/esq.jsp?pagina=002005&ruta=datos-basicos/datos_basicos.jsp&idioma=ga>.

¹⁶ *Estatuto Galego de Estatística*. [online]. [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <<http://www.ige.eu/web/index.jsp?pagina=001&idioma=es>>.

- *Na prvním místě se cítím jako Španělka, protože k tomu, aby ses narodil v Galicii, se musíš narodit ve Španělsku. (Mamen, 43 let)*
- *Cítím se být Galicijec stejně jako Španěl. Nejde říci, jestli je něco více či méně, je to prostě stejně. Je to jako kdyby se vás někdo zeptal, jestli máte radši matku nebo otce. (Augusto, 55 let)*

Druhá otázka týkající se etnické identity byla zaměřena na to, co tvoří hlavní prvky národnostního uvědomění Galicijců. Za nejdůležitější prvek etnické identity lze považovat kulturu a tradice, neboť byly zmíněny nejčastěji. Na druhém místě se umístil jazyk. Dalším zmíněným prvkem byl způsob života, který mnoho obyvatel považuje za jedinečný. V tomto směru často dodávali, že se jako Galicijci cítí právě díky tomu, že si uvědomují, jak jsou odlišní od ostatních obyvatel Španělska. Podobně často byla zmiňována místní příslušnost, která zahrnuje vztah k rodné zemi. Do této oblasti byly také zahrnuty názory, že se respondenti jako Galicijci cítí proto, že se v této zemi narodili a žijí tu, či tu mají rodinu a své kořeny. Dalšími důvody byly příroda a klima, gastronomie a společná historie. Někteří z dotázaných nedokázali specifikovat jednu prioritu a jako faktory určující jejich národní identitu uvedli všechno.

Samostatnost

Přestože byla Galicie poměrně dlouhou dobu ve své historii nezávislým královstvím, nejsou v dnešní době patrné žádné významné snahy o oddělení tohoto území od Španělska. Absence většího úsilí o nezávislý stát může mít příčinu v ekonomických podmínkách, které panují ve Španělsku nebo v prosté spokojenosti místních obyvatel se současnou situací. Jeden z důvodů může být také nedostatečné vymezení vůči španělské majoritní společnosti.

Většina dotázaných si nepřeje samostatnost Galicie. Často byly udávány ekonomické důvody. Turistická průvodkyně Marta si myslí, že bohatství spočívá ve vzájemné pomoci, a ne v postavení hranic a uzavřením se před ostatními. Podobný názor má i důchodce Mercedes, která by samostatnost nechtěla, protože by pak Galicie byla příliš slabá. Středoškolský učitel Augusto si myslí, že Španělsko je velmi decentralizovaná země, podle něho až příliš. Někteří respondenti by však samostatnost uvítali.

- *Ano, chtěl bych plnou samostatnost. Netvrdím, že je to konečná fáze, byl by to pouze první krok. Myslím si, že tak, jak je to teď, to nefunguje. Nikdy to nefungovalo. Byli jsme dobytí a s touto mentalitou se musíme vypořádávat.*

Může to dopadnout špatně, ale alespoň bychom si mohli říct, že je to jen naše chyba. (Xoán, 37 let)

Historie Galicie

Nedá se s přesností určit, kdy do oblasti severozápadního Španělska přišli první lidé. S nejstaršími archeologickými nálezy na území Galicie se můžeme setkat v jeskyni Eirós, kde byly nalezeny pozůstatky neandrtálců i *Homo sapiens*. Jedny z nejstarších známek obydlení Galicie pochází z období kolem roku 4 500 př. n. l. Jde o megalitické hrobky, tzv. dolmeny¹⁷.

Název „Galicie“ je odvozen z latinského názvu keltského kmene, který se usadil u řeky Douro, která tvoří hranici mezi územím Španělska a Portugalska. Keltové dorazili do severozápadní části Iberského poloostrova v 6. století př. n. l. a obývali ho až do 5. století našeho letopočtu. *V tomto údobí se rozvíjí a upevňuje hradištní kultura, obecně se má za to, že na severovýchodě poloostrova tato kultura dosáhla nejvyššího stupně vývoje.* Na konci doby železné vytvářeli lidé na severozápadě Iberského poloostrova homogenní kulturní jednotku, kterou mnozí autoři označují jako kmen *Gallaeci*. Tento kmen začal stavět malé opevněné vesnice, ale také velká hradiště zvaná *castros*.¹⁸

Již kolem 2. století př. n. l. začali do severozápadní oblasti poloostrova postupovat římské legie. První výprava, během které začali Římané pronikat na území dnešní Galicie, se konala v roce 137 př. n. l. Další tažení do této oblasti vedl v roce 62 př. n. l. římský vojevůdce Gaius Julius Caesar. Definitivní dobytí galicijského území lze datovat do roku 29 př. n. l., kdy vládl první císař římské říše Augustus. Podle keltského kmene, který již tuto oblast obýval před Římany, byla nově římská provincie pojmenována Gallaecia. Římané na tomto území vybudovali velká města jako Lucus Augusti, dnes známé jako Lugo, které je v Galicii velmi oblíbenou turistickou zastávkou díky mohutným zachovalým římským hradbám, která město obepínají.

Po pádu Římské říše se Galicie stala součástí říše germánské. V roce 409 n. l. dobyli severozápadní cíp Iberského poloostrova germánští Svěbové a posléze v osmdesátých letech 6. století nad tímto územím převzali kontrolu Vizigóti. V roce 711 se uskutečnila významná bitva u Guadalete mezi Vizigóty a nově přichozími arabskými nájezdníky, která určila, kdo

¹⁷ Velké kamenné bloky zapuštěné do země tak, že vytvářejí kruhový prostor s úzkou chodbou ven. Střecha byla většinou tvořena jedním, někdy i více kamennými bloky.

¹⁸ GAMALLO, M. H. *Keltové v Galicii: mýtus a skutečnost*. [online] Bratrstvo Keltů. 20. 2. 2005 [cit. 4. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://www.beltine.cz/keltove-v-galicii-mytus-a-skutecnost>>.

bude mít následující roky na tuto oblast nárok. Protože v bitvě přišel o život poslední vizigótský král Rodrigo, vyhráli Arabové ze severní Afriky, kteří se tak bez váhání ujali vlády nad Galicií. *Muslimové využili pro ně příznivé situace a během čtyř let se zmocnili celého poloostrova až na malé území v asturských horách a v oblasti Pamplony. Právě zde začala o něco později tzv. reconquista, znovudobývání Pyrenejského poloostrova křesťany.*¹⁹

Nejvýznamnější událostí v období středověku bylo v Galicii objevení hrobu apoštola Jakuba kolem roku 814 v místech, kde se dnes nachází hlavní město Santiago de Compostela. Místo odpočinku tohoto jednoho z dvanácti učedníků Ježíše Krista se tak stalo třetím nejvýznamnějším křesťanským poutním místem hned po Jeruzalémě a Římě.

Počátky *reconquisty* se datují do 8. století. Jedná se o znovudobývání Pyrenejského poloostrova křesťany, který byl v té době obýván muslimy. Většina bitev, které křesťané s muslimy svedli, byla neúspěšná. Křesťanům proto zbyl pouze malý pruh území na severu země, kde se postupně vytvářely malé státy jako Katalánsko, Aragonie, Navarra či Kastilie. Tato doba byla velmi zlá, neboť spolu velmi často bojovala i samotná křesťanská království. Po větším rozvoji křesťanských království se malé země spojily a začaly vytlačovat muslimy na jih. Křesťané nakonec nad Araby zvítězili a z Pyrenejského poloostrova se tak stala země s převažujícím římskokatolickým vyznáním. Když v roce 1492 *reconquista* pádem Granady skončila²⁰, Galicie byla velmi zpustošenou a zbídačenou oblastí. Ve snaze vytvořit jednotný španělský stát, začala v celé oblasti včetně Galicie, na příkaz katolických monarchů, Ferdinanda Aragonského a Isabely Kastilské, kastilská kultura nahrazovat místní tradice a zvyky. Sňatkem Isabely a Ferdinanda došlo ke spojení dvou nejvýznamnějších křesťanských království.

Seculos Escuros, neboli temná století, znamenala pro Galicii stejně jako pro celé Španělsko tři století úpadku (16. až 18. století). Během této doby přišlo Španělsko o všechny zahraniční državy a upadlo do stagnace a bídy. Neustále se prohlubující rozdíly mezi bohatými a chudými na přelomu 19. a 20. století podněcovaly časté společenské nepokoje. Později se Španělsko nezvratně rozdělilo na levice a pravici, což vedlo ke španělské občanské válce.

¹⁹ *Historie*. [online]. Španělsko.info, 2002–2015 [cit. 3. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://www.spanelsko.info/historie.htm>>.

²⁰ Největším úspěchem Ferdinanda Aragonského a Isabely Kastilské bylo dobytí Granady, které způsobilo dovršení již zmíněné reconquisty. Oba se za to dočkali poděkování od papeže, který jim udělil titul „katoličtí králové“.

Dalším významným mezníkem španělských dějin se stala španělská občanská válka, která je považována za jeden z nejkrvavějších konfliktů 20. století. Vypukla v roce 1936, kdy byla zvolena republikánská vláda, proti které se postavil generál Francisco Franco se svou armádou. Důvodem vzbouření byly dlouhodobé politické i ekonomické problémy v zemi. Španělsko bylo v té době již dlouho politicky nestabilní a od první světové války čelilo ekonomické krizi. Frankisté válku vyhráli a následovalo důkladné očištění Španělska od komunismu.²¹

Namísto poválečných usmíření však španělské obyvatelstvo čekalo kruté období Francovy diktatury, které trvalo od roku 1939 až do generálovy smrti v roce 1975. Během 36 let, kdy byl Franco u moci, přišlo o život mnoho odpůrců jeho režimu a intelektuálů. Významné množství obyvatel také emigrovalo s vidinou lepšího života do zemí Latinské Ameriky a Španělsko tak přišlo o celou generaci vědců, umělců, spisovatelů, pedagogů a dalších. Vzhledem k tomu, že během nastoleného režimu nebyly tolerovány regionální tradice a bylo dokonce zakázáno mluvit galicijštinou, emigrovalo z Galicie opravdu velké množství lidí.

Dva dny po smrti Francisca Franca nastoupil na trůn král Juan Carlos I., který dosáhl návratu k obyvateli tolik vytoužené demokracii. V průběhu 19. a 20. století se postupně Baskicko, Katalánsko a také Galicie staly autonomními společenstvími. Galicie tento status získala v roce 1970.

Pestré historii Galicie byly v rámci výzkumu věnované dvě otázky, které směřovaly ke zjištění, kdy si respondenti domnívají, že se v průběhu historie měli obyvatelé Galicie nejlépe a kdy nejhůře.

Za údajně nejlepší časy galicijského obyvatelstva, na kterých se shodla většina respondentů, bylo označeno období rozvoje mezi roky 2000 až 2008, které bylo na svém konci ovlivněno příchodem ekonomické krize. Na druhém místě byla nejčastěji zmiňována 90. léta, a hned za nimi současnost a století spadající do středověku, během kterých byla dle dotázaných respondentů Galicie velmi prosperující a bohatou zemí. Postupně byla uvedena i léta osmdesátá a sedmdesátá, jež oslavují konec diktatury generála Francisca Franca. Na posledním místě se umístilo období Francovy diktatury v letech 1940 až 1970.

²¹ ZBIEJCZUK, A. *Španělská občanská válka*. [online] Tripod. [cit. 4. 3. 2015]. Dostupné z: <http://members.tripod.com/~pf_cz/vlastni/scw-cz.htm>.

Naopak za nejhorší dobu bývá dle respondentů vnímána současnost, nebo španělská občanská válka, probíhající v letech 1936 až 1939, zejména pak období po jejím ukončení. Mnoho místních obyvatel čekalo, že se situace zlepší, avšak nastolení tvrdé diktatury Francisca Franca jejich očekávání nenaplnilo. Období, kdy Franco utlačoval španělské minoritní skupiny včetně Galicijců, bylo označeno jako třetí nejhorší. Respondenti zdůrazňovali především skutečnost, že za diktatury velmi utrpěla nejen místní kultura, ale hlavně jazyk, který je pro ně velmi důležitý.

Kultura a tradice

Jak velké povědomí o svých tradicích Galicijci doopravdy mají, měla objasnit první výzkumná otázka z oblasti kultury, která byla respondentům položena. Na otázku *Znáte nějaké galicijské zvyky?* odpovídalo mnoho respondentů kladně, avšak pokud bylo třeba jednotlivé tradice či zvyky vyjmenovat, ukázalo se, že znalost vlastních tradic není tak hluboká. Přesto se podařilo dát dohromady popis tradic, které si dotázaní vybavili nejčastěji.

Nejčastěji si obyvatelé Galicie v této spojitosti vzpomněli na tajemný nápoj *queimada*, jehož příprava chrání před zlými bytostmi nebo čarodějnicemi, jejichž údajnou existencí je Galicie proslulá. Na druhém místě se respondentům vybavily regionální *fiesty*. Následovaly gastronomické *fiesty*, především poté ty, které oslavují mořské plody či například víno. Oblíbené jsou i karnevaly, které se konají po celé Galicii při zvláštních příležitostech, tradiční hudba a tance nebo *fiesty* údajně keltského původu jakou je například Svatojánská noc.

- *Co je v Galicii tradiční, je to, že každou oslavu doprovází spousta jídla. A jak se dobře jí, tak se dobře i pije. (Augusto, 55 let)*

Fiesty

Nezbytnou součástí galicijské kultury jsou tradiční svátky a festivaly nazývané *fiesty* (galicijsky *fiestas*). Galicie je těmito *fiestami* proslulá a nejen mezi místními oblíbená.

Fiesty jsou zpravidla velmi živé. Během oslav nechybějí tradiční pochutiny, domácí alkoholické nápoje, v ulicích se celý den tančí a raduje. Téměř každou *fiestu* doprovází průvod městem, konají se hudební koncerty a oslava je završena oblíbeným ohňostrojem.

Pro důvod k oslavám nemusí Galicijci chodit daleko, oslavují se i maličkosti, od vydařené úrody až po oslavu určitého druhu potraviny. Nejčastěji mají ovšem oslavy původ náboženský. Vesnice i města pořádají každoročně *fiesty* na počest místních svatých a patronů.

Za účelem zjištění oblíbenosti těchto regionálních oslav byla respondentům během výzkumu položena otázka, zda navštěvují nějaké galicijské *fiesty*. Velká většina dotázaných respondentů odpovědělo tak, že pokud mohou, účastní se *fiest* velice rádi. Galicijci, kteří odpověděli ne, svůj závěr okomentovali nejčastěji tím, že jsou velmi časově vytíženi a nemají na zábavu čas.

- *Galicie je místo, kde je nejvíce gastronomických fiest na světě. Minimálně každý víkend se někde koná nějaká gastronomická fiesta.* (Monce, 42 let)
- *Není tu jídla, co by se jedlo a nemělo tu svou fiestu.* (Javier, 30 let)

Gastronomie

Ke španělské kuchyni patří neodmyslitelně *tapas*, malé porce oblíbených jídel pocházejících většinou z místní oblasti. Tato jídla na malých talířcích se tradičně servírují zdarma k objednanému pití. Nejčastěji se jako *tapas* nabízejí brambory na mnoho způsobů a *empanadas*, typické galicijské plněné koláče. Náplně se liší region od regionu. Nejčastěji se využívají různé druhy zeleniny a mas.

Ke specialitám galicijské kuchyně patří především mořské plody (galic. *marisco* / kastil. *mariscos*). Pobřeží Galicie a studené vody Atlantského oceánu skýtají nespočet delikates, kterými je Galicie proslulá daleko za svými hranicemi. Zvláště hrdí jsou Galicijci na svou chobotnici (galic. *polbo* / kastil. *pulpo*), které je podávána v mnoha restauracích.

Mezi další oblíbené mořské plody patří krevety, které se upravují na mnoho způsobů a různé druhy mušlí. Nejčastěji se setkáme se slávkami (galic. *mexillónes* / kastil. *mejillónes*), srdcovkami (*berberechos*) a hřebenatkami svatojakubskými (*vieiras*), které je v Galicii možné najít téměř na každém rohu. Právě lastury hřebenatky se totiž staly symbolem svatého Jakuba a celé Svatojakubské cesty.

Nedílnou součástí galicijské kuchyně jsou také regionální speciality, typické pro jednu menší oblast či město. Galicie je plná těchto menších kulinářských zázraků. Jednou z těchto specialit je koláč *tarta de Santiago*, který je typický pro město Santiago de Compostela. Jde o lehký mandlový moučník, který po staletí zdobí kříž ve tvaru meče, symbol rytířského Řádu svatého Jakuba z Compostely. Malá obec Padrón na západě Galicie je zase proslulá svými malými zelenými papričkami tzv. *Pimientos de Padrón*. Papričky se podávají tepelně upravené s hrubou mořskou solí a olivovým olejem. V neposlední řadě se nesmí zapomenout,

že Galicie je také známá víny a měkkými sýry, zvláště sýrem *tetilla*, jenž mívá tvar ženského ňadra.²²

- *V Galicii se jí velmi dobře. Co se jídla týče, tak by si Galicijci mohli žít bez Španělska, ale Španělé by to v tomto ohledu měli těžké.* (Moruena, 33 let)
- *Na jihu mají lepší počasí, ale my na severu máme lepší jídlo.* (Mercedes, 47 let)

Mýty

V Evropě je jen velmi málo míst, která by měla tak mysteriózní mytologii jako Galicie. Hluboké lesy tu jsou obestřeny mnoha tajemstvími. Nežije zde pouze divá zvěř, ale také tajemné nadpřirozené bytosti, které lze uctívat i se jich obávat. Je jen těžko uvěřitelné, kolik obyvatel Galicie v dnešní době věří na čarodějnice (galic. *bruxas* / kastil. *brujas*).

Čarodějnice se zpravidla dělí na hodné, které léčí a zlé, kterým je radno se vyhýbat. Nejznámější mytickou bytostí je *Santa Compañã* (svatá společnost). Podle pověstí se jedná o družinu duší zahalených v bílých hábitech s kapucí, která se toulá nocí. *Santa Compañã* je poslem smrti, lze ji tedy přirovnat k naší smrtce. Proti čarodějnicím se Galicijci brání různě, nejčastěji u sebe nosí česnek či připravují kouzelný nápoj *Quiemada*. Velmi populární je také přeskakování ohně o svatojánské noci. V Galicii je velmi rozšířené pořekadlo: *Eu non creo nas meigas, mais habelas, hainas* (*Na čarodějnice nevěříme, ale existují*), které odhaluje samotné vnímání Galicijců, při kterém se střetává realita s mýty.

Mezi nejoblíbenější památku údajně keltského dědictví patří bezesporu *Queimada*. *Queimada* je tajemný alkoholický nápoj, který v Galicii již po léta sblíží rodiny a přátele. Jeho příprava a následné požití je pro Galicijce obdobné jako naše grilování. Při přípravě tohoto nápoje z vínovice, do kterého se přidává cukr, kůra z citrónu a poté podle libosti zrnka kávy nebo nakrájené kousky ovoce, se nápoj zapálí a zatímco hoří, se pronáší tajemná zaklínadla. Nejlepší denní doba pro tento rituál je po západu slunce, až tehdy totiž nejlépe vynikne jeho magický duch.

Z výzkumu vyplynulo, že většina oslovených na čarodějnice nevěří. Je však otázkou, na kolik byly výpovědi pravdivé. Je možné, že se někteří respondenti styděli a proto neodpověděli podle pravdy. Tento názor zastává například Xoán:

²² Text je s úpravami převzat z: KOCIÁNOVÁ, K.; O. Sova. Galicijci ve Španělsku. *Hospodářská a kulturní studia*. [online]. 16.3.2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://pestraevropa1.hks.re/>

- *Lidé vám řeknou, že na různé pověry nevěří, že jsou to nesmysly. Ve skutečnosti na ně věří nebo je alespoň respektují.*
- *Na čarodějnice nevěřím, ale existují. Tedy neexistují, ale je třeba si na ně dávat pozor. (Manuel, 68 let)*
- *Čarodějnice existují, ale neví se to. (Benjamin, 68 let)*
- *Čarodějnice existují, máme strach. (José Enrique, 60 let)*
- *Samozřejmě že na čarodějnice věřím. Nosím u sebe i česnek, který mě chrání. Dávala mi ho do kapsy už moje babička. Vždy když si ho zapomenu vzít s sebou, mám pocit, že mi něco chybí. (André Pena, 57 let)*
- *Na čarodějnice nevěřím, ale myslím si, že za čarodějnice byly považovány ženy, které žily samy v horách a znaly bylinky a podobné věci, které ostatní lidé neznali. Proto si myslím, že je považovali za čarodějnice, protože měly více vědomostí a tak se jich báli. (Carmen, 33 let)*
- *Ano, na čarodějnice a všechny podobné věci věřím. Někteří říkají, že jsou to výmysly, ale já myslím, že ne. Je to velká tradice a věří se, že když máte něco s kůží nebo nějaké znaménko, že je to špatné znamení nebo je to přímo od čarodějnic. Lidé pak chodí za čarodějnicemi, které říkají zaklínadla a stříkají na vás svčnou vodou. Já jsem také za jednou byla. Byla jsem za doktory, mazali mě mastičkami, ale nic se nestalo. Pak jsem byla za čarodějnicí, která mě postříkala svčnou vodou, pokřižovala mě a řekla nějaká zaklínadla. Za měsíc bylo vše pryč. (Sandra, 36 let)*

Jazyk

Ve Španělsku se lze setkat se čtyřmi oficiálními jazyky, kterými jsou kastilština, katalánština, baskičtina a v neposlední řadě galicijština (galic. *galego* / kastil. *gallego*). Tento příspěvek se bude následně zabývat jazyky, které ovlivňují autonomní oblast Galicie skrze mnohasetletou historii až po současnost. Konkrétně se jedná o jazyky románského původu galicijštinu a španělštinu, která se ve Španělsku označuje jako kastilština. Je to odvozeno od Kastilie, historického území na Pyrenejském poloostrově, které bylo ve středověku samostatným královstvím a rozkládalo se na většině území dnešního Španělska. Ve světě se však spíše používá pojem španělština.

V Galicii spolu již po staletí pomyslně soupeří oba dva oficiální jazyky – galicijština a kastilština. Obyvatelé Galicie jsou bilingvní a hovoří většinou jak galicijským, tak i kastilským jazykem, a nedělá jim tedy větší potíže přejít plynule z jednoho jazyka do druhého. V dnešní době je velmi časté rozdílné užívání jazyků dle situace, v jaké se Galicijci ocitnou. Stává se, že místní obyvatelé rozlišují, jakým jazykem budou hovořit v zaměstnání či ve škole, doma či s přáteli nebo během každodenních činností, jakými jsou například návštěva obchodu, restaurace či kostela. Velkou roli v užívání jazyků hrají ale také jisté předsudky, které souvisí především s galicijštinou. Galicijský jazyk je spojován především s venkovským obyvatelstvem a v některých velkých městech jej považují za jazyk starší generace, který je zastaralý a nemá budoucnost.

V roce 2013 byl pod záštitou Galicijského statistického úřadu proveden výzkum, který vypovídá o tom, jakou mají obyvatelé Galicie znalost galicijštiny. Nadpoloviční většina obyvatel (57 %) ji dle výsledků může považovat za velmi dobrou. Celých 30 % Galicijců prokazuje střední znalost galicijského jazyka a zbylých 13 % malou nebo žádnou.²³

Galicijsky hovořila drtivá většina dotázaných. Používání galicijského jazyka v různých oblastech jejich života však nahrazuje kastilština. Většina respondentů na otázku ohledně preference jazyka nejdříve odpověděla, že jim to je jedno. Hovoří tím jazykem, kterým na ně začne mluvit ten druhý. Až po delším vyptávání se část z nich rozhodla pro jeden jazyk, kterým mluví raději. Nejčastěji proto, že si v něm jsou více jisti. Výhodou galicijštiny je podle některých respondentů podobnost s portugalským jazykem. Pokud člověk ovládá dobře galicijštinu, nemá podle nich problém komunikovat v portugalském jazyce. To znamená přístup ke světovému jazyku.

- *Preferuji kastilštinu. Například je nás pět kamarádek, se dvěma mluvíme galicijsky a s dalšími dvěma kastilsky a všichni si rozumíme. (Loreto, 36 let)*
- *Většinu času používám kastilštinu. Galicijsky mluvíme, když jsem na vesnici a mluvíme se starými lidmi. Galicijsky také mluvíme, když se opijeme. Nedělá mi problém přepínat mezi galicijštinou a kastilštinou, přijde mi, jako bych měl dva rodné jazyky. (Enrique, 25 let)*

²³ Zdroj: *Persoas que saben falar en galego*. [online] Instituto Galego de Estatística. [cit. 8. 2. 2015]. Dostupné z: <<http://www.ige.eu>>, archiv: <<http://www.webcitation.org/6epUGsegw>>.

- *Dnes je to z módy mluvit galicijsky. Lidé tak nemluví, protože se stydí. Občas když jdete na úřad a mluvíte galicijsky, tak vám nejsou schopni moc dobře odpovědět a tváří se na vás jako na vesničany. (Moruena, 33 let)*
- *Za svůj rodný jazyk považují kastilštinu, protože v době, kdy jsem se narodila, se používala více kastilština. Galicijština byla v té době viděna špatně a byla spojována s chudým a venkovským obyvatelstvem. A proto na mně doma rodiče mluvili kastilsky, i když mezi sebou mluvili galicijsky. (Marta, 41 let)*
- *V Galicii se po dlouhá staletí mluvilo převážně galicijsky. 98 % lidí mluvilo galicijsky, ta zbylá 2 % byli přistěhovalci – tedy lidé, kteří nebyli Galicijci. Dnes však galicijština ztrácí velké množství mluvčích. Čím to je? Někteří lidé si myslí, že když se dítě narodí do galicijské rodiny a učí se galicijsky ve škole, stane se z něho galicijský mluvčí. Jenže tak to není. Toto dítě když vyroste, stane se z něho kastilsky mluvící občan. Může za to externí tlak, například televize. Máme sice galicijský televizní kanál, ale desítky kastilských. Všechno co přichází ze zahraničí, přichází v kastilštině. Třeba když se chcete podívat na americký film, je dabovaný do kastilštiny. Všechny cool a moderní věci jsou v kastilštině. Pro tohoto člověka je kastilština tedy tím jazykem, který je pro něj užitečný. Galicijština je pro něj spojená se starými lidmi, historií, s krávkami a venkovem. Dříve se tu lidé nechtěli učit kastilsky, protože to byl jazyk utlačovatelů. Dnes jsme svobodní, takže lidem teď mluvit kastilsky nevadí. Galicijština a kastilština jsou poměrně podobné jazyky. Kvůli tomu však dnes někteří lidé neumí pořádně ani jeden tento jazyk. Neustále je míchají. Říká se tu takové pořekadlo – galicijština je severní portugalština a portugalština je jižní galicijština. (Xoán, 37 let)*

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jaké hlavní rysy tvoří etnickou identitu Galicijců ve Španělsku a jak tyto znaky vnímají samotní obyvatelé této země. Dalším cílem práce bylo zodpovědět výzkumné podotázky, zda je jazyk hlavním prvkem etnické identity galicijského obyvatelstva a jak se Galicijci odlišují od okolí. Práce měla také zjistit, jak v Galicii vypadá současná jazyková situace a jak je který kooficiální jazyk užíván v reálném životě.

Cílů práce bylo dosaženo prostřednictvím kvalitativního výzkumu, který byl proveden formou polostrukturovaných rozhovorů a nezúčastněného pozorování. K bližšímu poznání obyvatel sloužily krátkodobé terénní výzkumy.

Nejprve se práce zaměřila na to, co dle respondentů tvoří podstatu jejich národního uvědomění. Odpověď na otázku, zda je jazyk hlavním prvkem etnické identity Galicijců, je na základě našeho výzkumu záporná. Galicijština dnes není hlavním jednotícím znakem. Její užívání bylo zaznamenáno častěji u starších obyvatel z venkovských oblastí, zatímco mladší generace s ohledem na civilizační, společenské a ekonomické faktory preferovala komunikaci ve více rozšířené kastilštině. Hlavní znaky odlišující Galicijce dle názoru respondentů souvisí prioritně s kulturními zvyky, které jsou i nadále silně zakořeněny v jejich každodenním životě. Přestože společná historie je nedílnou součástí etnického cítění většiny obyvatel, respondenti na ni během výzkumu téměř zapomněli.

Práce následně popisovala základní údaje a historické souvislosti týkající se každodenního života obyvatel Galicie. V další kapitole zaměřené na historii bylo cílem na základě veřejného průzkumu zjistit, v jaké době bylo v Galicii nejlépe a kdy naopak nejhůře. Většina Galicijců označila za nejlepší období roky 2000 až 2008 a následně devadesátá léta. Jako nejhorší období byla nejčastěji uvedena současnost a se stejným počtem hlasů období španělské občanské války, především pak jeho konec. Poté, co občanská válka rozdělila nejen galicijské rodiny, ale i celé Španělsko, se vlády ujal generál Francisco Franco, jehož nastolená diktatura je dodnes považována za třetí nejhorší období v historii Galicie.

Při zpracování kapitoly o galicijské kultuře a jejich následných podkapitol týkajících se galicijský oslav, vyhlášené gastronomie a záhadných mýtů, bylo zjištěno nemalé množství zajímavých informací. Galicijské oslavy, ve Španělsku nazývané *fiestas*, jsou velmi oblíbené společenské události, navštěvované většinou dotázaných respondentů. Populární jsou v Galicii i tradice obestřené kouzly a čarami. Obyvatelé Galicie jsou ve Španělsku známí tím, že věří v nadpřirozené bytosti a hlavně na čarodějnice, před kterými se chrání tajemným nápojem *queimadou* či česnekem, který nosí neustále v kapse. V Galicii je velmi rozšířeným pořekadlem: *Na čarodějnice nevěříme, ale existují*.

Další část práce byla zaměřena na současnou jazykovou situaci. Galicijské bilingvní obyvatelstvo hovoří dvěma oficiálními jazyky – galicijštinou a kastilštinou, které spolu od středověku pomyslně soupeří. Tyto dva jazyky bojují o přízeň Galicijců nejen v médiích a ve školách, ale mnohdy i v samotných domovech. Přestože obyvatelé tohoto severovýchodního

regionu hovoří oběma jazyky na velmi dobré úrovni, etnickou identitu utváří pouze galicijština. Na druhé straně bývá obzvláště ve velkých městech označována za jazyk venkovského obyvatelstva. Mnohdy je také galicijský jazyk považován za nemoderní a neúčinný, přestože je s ním nadále vyučováno ve školách a neustále probíhá jeho alespoň minimální podpora ze strany vlády.

Přestože je galicijské obyvatelstvo mnohdy odkázané na rozdílné užívání jazyků v různých oblastech každodenního života, například doma či v zaměstnání, většina Galicijců tuto situaci negativně nevnímá. To lze odůvodnit tím, že převážná část jich mluví tak dobře oběma jazyky, že zkrátka nevidí problém v záměně jednoho jazyka za druhý, a tak svůj jazyk přizpůsobují z velké části lidem ve svém okolí.

Závěrem práce je konstatování, že Galicijci jsou jedinečná etnická menšina, udržující si i v dnešní době své kulturní tradice, díky kterým se významným způsobem odlišují od ostatních obyvatel žijících na většině území Pyrenejského poloostrova.

References / Seznam použitých zdrojů

- <[http://www.ige.eu/igebdt/esqv.jsp?ruta=verTabla.jsp?OP=1&B=1&M=&COD=2939&R=4\[2013\];1\[all\];0\[5\] &C=3\[0\];2\[2\]&F=&S=998:12&SCF=>](http://www.ige.eu/igebdt/esqv.jsp?ruta=verTabla.jsp?OP=1&B=1&M=&COD=2939&R=4[2013];1[all];0[5] &C=3[0];2[2]&F=&S=998:12&SCF=>).
- ALMAZÁN, Vicente. *Galicia: breviario para o galego ausente*. Vigo, Spain: Galaxia, 1999, 313 p. ISBN 8482883194.
- ARTETA, Antonio Ubieto a kol. *Dějiny Španělska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, 915 s. ISBN 978-80-7106-562-3.
- BENEŠ, V. a kol. *Španělsko a Španělé*. Praha: Grada Publishing, 2000. 122 s.
- BESWICK J. *Regional Nationalism in Spain: Language Use and Ethnic Identity in Galicia*. Multilingual Matters, 2007. 336 s. ISBN 978-1-85359-979-8.
- COSTA RICO, Antón. *Historia da educación e da cultura en Galicia (séculos IV-XX): permanencias e cambios no contexto cultural e educativo europeo*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia, 2005. ISBN 978-84-9782-220-6.
- Estatuto Galego de Estatística*. [online]. [cit. 26. 1. 2015]. Dostupné z: <<http://www.ige.eu/web/index.jsp?paxina=001&idioma=es>>.
- GAMALLO, M. H. *Keltové v Galicii: mýtus a skutečnost*. [online] Bratrstvo Keltů, 20. 2. 2005 [cit. 4. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://www.beltine.cz/keltove-v-galicii-mytus-a-skutecnost>>.
- Historie*. [online] Španělsko.info. 2002–2015 [cit. 3. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://www.spanylsko.info/historie.htm>>.
- CHALUPA, J. *Španělsko*. Praha: Libri, 2005. 217 s. ISBN 978-80-7277-478-4.
- Instituto Galego de Estatística*. [online]. [cit. 8. 2. 2015]. Dostupné z:
- KOCIÁNOVÁ, K. *Jazyk, historie a místní kultura jako hlavní prvky etnické identity Galicijců*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2015.
- KOCIÁNOVÁ, K.; O. SOVA. *Galicijci ve Španělsku*. [online] Hospodářská a kulturní studia, 2015 [cit. 2. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.hks.re/wiki/galicijci_ve_spanylsku2013>.
- MIGUÉLEZ-CARBALLEIRA H. *A Companion to Galician Culture*. Tamesis Books, 2014. 245 s. ISBN 978-1-85566-277-3.

- MIGUÉLEZ-CARBALLEIRA, H. *Galicia, a sentimental nation: gender, culture and politics*. Cardiff: University of Wales Press, 2013. ISBN 07-083-2654-4.
- Población en los municipios de Galicia según el IGE*. [online] Classora, 26. 1. 2015 [cit. 6. 2. 2015]. Dostupné z: <<http://es.classora.com>>, archiv: <<http://www.webcitation.org/6epVr6GcN>>.
- Principais datos de Galicia*. [online] Instituto Galego de estatística. [cit. 6. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.ige.eu/igebdt/esq.jsp?pagina=002005&ruta=datos-basicos/datos_basicos.jsp&idioma=ga>.
- SOVA, O. *Hlavní projevy etnické identity Galicijců*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2015.
- ŠTOUDOVÁ, L. *Jazyková politika Galicie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, 2008. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Miroslava Aurová.
- TRUTTEROVÁ, Marion. *Culinaria Španělsko*. 1. vyd. Praha: Slovart, 2009, 488 s. ISBN 978-80-7391-269-7.
- ZBIEJCZUK, A. *Španělská občanská válka*. [online] Tripod. [cit. 4. 3. 2015]. Dostupné z: <http://members.tripod.com/~pf_cz/vlastni/scw-cz.htm>.